

OHAL BİLANÇOSU HAK İHLALLERİ RAPORU

Zeynep ALTIOK

İnsan ve Doęa Haklarından Sorumlu Genel Bşk. Yrd.

İzmir Milletvekili

OHAL'de KHK'lar

OHAL kapsamında yayımlanan KHK'lar	
23 Temmuz 2016	667 Sayılı KHK
27 Temmuz 2016	668 Sayılı KHK
31 Temmuz 2016	669 Sayılı KHK
17 Ağustos 2016	670 ve 671 Sayılı KHK'lar
1 Eylül 2016	672, 673 ve 674 Sayılı KHK'lar
29 Ekim 2016	675 ve 676 Sayılı KHK'lar
22 Kasım 2016	677 ve 678 Sayılı KHK'lar
6 Ocak 2017	679, 680 ve 681 Sayılı KHK'lar
23 Ocak 2017	682, 683, 684 ve 685 Sayılı KHK'lar
7 Şubat 2017	686 Sayılı KHK
9 Şubat 2017	687 Sayılı KHK

15 Temmuz kanlı darbe girişimi sonucu 246 yurttaşımız hayatını kaybetti, 2 bin 194 yurttaşımız yaralandı. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası hükümetin gerçekleştirdiği resmi açıklamalar ve açık kaynaklarda yer alan bilgiler ışığında hakkında işlem yapılan şüpheli sayısı 103 bin 850 oldu. 71 bin 274 kişi gözaltına alınırken 41 bin 326 kişi darbe soruşturmaları kapsamında tutuklandı. 35 bin 495 kişi ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

MEMURİYETTEN ÇIKARILMA VE SORUŞTURMALAR

- 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası birçok kamu kurum ve kuruluşunda yürütülen çalışmalar kapsamında 139 bin 356 kamu çalışanı hakkında idari işlem yapıldı, **98 bin 559 kamu çalışanı kesin olarak ihraç edildi.** Resmi Gazete’de yayımlanmayan veya kurum internet sayfalarında duyurulmayan ihraçlar da olduğundan, toplam ihraç sayısı belirtilen rakamdan daha fazladır.

- 33 bin 55 Milli Eğitim Bakanlığı
- 24 bin 568 Emniyet Genel Müdürlüğü
- 17 bin Sağlık Bakanlığı
- 4 bin 476 Adalet Bakanlığı
- 2 bin 349 Belediyeler
- Bin 642 Maliye Bakanlığı
- Bin 862 Diyanet İşleri Başkanlığı

MİLLİ EĞİTİMDE OHAL

- **45 bin 678** öğretmen meslekten çıkarıldı ya da açığa alındı.
- **33 bin 55** öğretmen KHK kapsamında memuriyetten ihraç edildi.
- **21 bin** özel okul öğretmenin lisansı iptal dildi.
- **11 bin 301** öğretmen terör örgütüne destek iddiasıyla açığa alındı. Bu öğretmenlerin **9 bin 843'ü** KESK'e bağlı Eğitim-Sen üyesi öğretmenlerden oluştu. Toplam **20 bin** öğretmeni bulunan Diyarbakır'da **4314** öğretmen, **900** öğretmeni bulunan Tunceli'de **504** öğretmen açığa alındı. **Toplamda 11 bin 711 KESK üyesi açığa açıldı.**
- Açığa alınan ve alınmayanların da yer aldığı Eğitim-Sen üyesi **1.488** öğretmen ve akademisyen kesin olarak ihraç edildi.
- KHK ile kesin olarak ihraç edilen KESK üyesi kamu çalışanı sayısı en az **3 bin 145** kişi oldu.
- Bu verilere göre en az **1 milyon 511 bin 200** öğrenci öğretmensiz kaldı.
- Okullarda yapılan 15 Temmuz darbe girişimi etkinliklerinde çocuklara, psikolojilerinde ve gelişimlerinde travma yaratabilecek propaganda amaçlı videolar izletildi ve broşürler dağıtıldı.
- Milli Eğitim Bakanlığı, proje okullarında görev yapan ve 8 yılını dolduran öğretmenleri, hukuk dışı çıkardığı yönetmelikle, norm kadro fazlası gösterip görev yerlerini değiştirdi.

KESK- MEMURİYETTEN ÇIKARMA (İHRAÇ)**(7 MAYIS - 31 ARALIK 2016)**

SIRA	SENDİKA	1-OHAL KHK'LERLE İHRAÇ			2-YÜKSEK DİSİPLİN KURULU KARARI İLE İHRAÇ	TOPLAM	6 OCAK VE 7 ŞUBAT 2017 KHK'LAR İLE
		A-672 SAY. KHK İLE (01 EYLÜL 2016)	B- 675 SAY.KHK İLE (29 EKİM 2016)	C- 677 SAY.KHK İLE (22 KASIM 2016)			
1	EĞİTİM SEN	168	644	14	—	826	46 -- 616
2	SES	13	437	79	6	535	45
3	BES	14	23	96	8	141	196 -- 2
4	TÜM BEL-SEN	—	—	492	3	495	0
5	TARIM ORKAM-SEN	1	5	—	1	7	37
6	HABER SEN	4	1	—	—	5	2 -- 2
7	ESM	10	16	—	—	26	2
8	BTS	2	—	—	—	2	0
9	KÜLTÜR SAN.SEN.	6	3	—	—	9	3 -- 3
10	YAPIYOL-SEN	4	12	—	—	16	13
11	DİVES	1	49	—	4	54	1
		223	1.190	681	22	2.116	343 -- 623
1 OCAK - 7 MAYIS 2016					63	63	
TOPLAM					85	2.179	3145

ÜNİVERSİTELERDE OHAL

- Devlet ve vakıf üniversitelerinde en az **6 bin 822 akademik ve idari personel** yönelik işlem başlatıldı, en az 6 bin 16 akademik ve idari personel kesin olarak ihraç edildi.
- **4 bin 811 akademisyen** KHK'larla ihraç edildi.
- KHK'larla toplam **312 Barış İçin Akademisyenler Bildirisi'ne imza atmış akademisyen** meslekten ihraç edildi.
- 1 Eylül 2016 tarihli 672 sayılı KHK ile **43**, 29 Ekim 2016 tarihli 675 sayılı KHK ile **24**, 22 Kasım 2016 tarihli 677 sayılı KHK ile **15**, 6 Ocak 2017 tarihli 679 sayılı KHK **43** imzacı kamu görevinden çıkarılmıştı. **2** imzacı 23 Temmuz 2016 tarihli 667 ve 668 sayılı KHK'lara dayandırılarak kamu görevinden çıkarılmıştı. **1** imzacı 1 Eylül 2016 tarihli 673 sayılı KHK ile bakanlıktaki kamu görevinden çıkarılmıştı. 7 Şubat 2017 tarihli 686 sayılı KHK ile imzacı **184** kişi kamu görevinden çıkarıldı.
- Tunceli'de Tunceli Üniversitesi öğretim üyesi Candan Badem 672 sayılı KHK ile meslekten ihraç edilirken, Milli Eğitim Bakanlığı'nda öğretmen olarak çalışan Eğitim-Sen üyesi eşi de 8 Eylül 2016 tarihinde açığa alındı. İhraçlarla birlikte Ankara Üniversitesi'nin SBF, EBF, İLEF, DTCF ve AÜHF fakülteleri fiilen kapanma noktasına geldi. DTCF Tiyatro Bölümü ise akademik kadrosunun büyük bölümünü kaybederek fiilen kapatılmış oldu. Benzer bir durumda Ege Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde gerçekleşti. İhraç edilen akademisyenler arasında İbrahim Kaboğlu, Öget Öktem Tanör, Yüksel Taşkın, Murat Sevinç, Nilgün Toker gibi alanlarında en iyi olarak gösterilebilecek akademisyenler de yer aldı.

YARGI, EMNİYET VE TSK'DA OHAL

- 15 Temmuz darbe girişimi sonrası açığa alınan 4 bin 176 hakim ve savcı hakkında işlem yapıldı, **3 bin 866 hakim ve savcının** ayrıca **2 Anayasa Mahkemesi üyesinin** meslekten men edilmesine karar verildi.
- Danıştay, Sayıştay ve Yargıtay'dan ihraç edilenlerin sayısı 429 oldu.
- 2 bin 286 hakim ve savcı, 104 Yargıtay üyesi, 41 Danıştay üyesi, 2 AYM üyesi, 3 de HSYK üyesi tutuklandı.
- OHAL KHK'ları ile memuriyetten **ihraç edilen Emniyet mensubu sayısı 24 bin 568** oldu.
- 17 vali, 74 vali yardımcısı, 100 kaymakam darbe soruşturmaları kapsamında tutuklandı.
- TSK'dan ihraç edilen personel sayısı 7 bin 356 oldu. 168'i general olmak üzere 6 bin 35 asker ise tutuklandı.
- Soruşturmalar kapsamında MİT'ten 83 kişi ihraç edildi.

İŞKENCE İDDİALARI

- Darbe girişimi sonrası çok sayıda işkence iddiası gündeme geldi. Gzaltındakilerin yakınlarının ve avukatlarının baŐvuruları gözaltında sistematik işkence ile karŐılaŐtıklarını iŐaret ediyor. Bunda gözaltı sresinin 30 güne uzaması, ilk beŐ gün avukat görüŐünün engellenmesinin özel bir önemi var. İnsan hakları kurumlarına yapılan baŐvurulardan anlaŐıldığı üzere avukat görüşmelerinin 10 güne dek engellendiği durumlar yaŐandı.

- Yine darbe sonrası darbe girişimine dahil oldukları gerekçesiyle tutuklananların cezaevlerinde yaygınlaştırılmış şiddet şikayetleri yükseldi. Yeni tutuklananlarla birlikte nerdeyse cezaevindeki herkesin şiddet uygulamaları, hak gaspları ile karşılaştığı son iki ayda yoğunlukla gündeme geldi. Kişilerin aile görüşmelerinin, telefon haklarının, sosyal iletişim ve kültürel olanaklarının kısıtlanıp yasaklanması buna örnek durumlar. Cezaevlerindeki yer sorunların, hücrelerin koğuş gibi kullanılması sonucu çok sayıda mahkumun sağlıksız koşullarda kaldığına dair şikayetler arttı.

- Özellikle Silivri Cezaevi'nden geceleri çok yoğun işkence seslerinin geldiğini farklı davalardan cezaevinde bulunan müvekkilleriyle görüşen avukatlar kamuoyuna aktardı. Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanı işkence iddialarını gözaltı öncesi gerçekleşmiş olabileceğini, gözaltı ve sonrasında işkence yapılmadığını iddia etti.
- 15 Temmuz'daki darbe girişiminin ardından yürütülen soruşturmalar kapsamında hakkında işlem yapılan kişiler ya da yakınlarından en az 25 kişi intihar etti. 4 kişi de intihar girişiminde bulundu. İntiharlar ve intihar girişimlerinden 8'i cezaevlerinde, gözaltında ya da gözaltına alınırken gerçekleşti.

GÖZALTILAR

- Darbe girişimi sonrası gözaltı süresi 30 güne kadar uzatılmış, gözaltının ilk 5 günü avukatla görüş yasağı getirilmiştir. Gözaltında ve tutuklandıktan sonra avukata erişim hakkı sınırlandırılmış ve gizli olması gereken avukat-müvekkil görüşmeleri kayıt altına alınarak çok ciddi savunma hakkı ihlali yaratılmıştır. Bu şekilde işkence ve kötü muamele yapılmasına zemin hazırlanmıştır.
- Darbe girişimi sonrası gözaltındakilerin nerede tutuldukları, ne kadar süre tutulacakları ve ne durumda olduklarına dair bilgiye ulaşımında sorun devam etmektedir. Darbe girişimi sonrası gözaltına alınan öğretmen Gökhan Açikkolu'nun gözaltında öldürüldüğü bilgisini insan hakları kurumları kamuoyuyla paylaştı.

GAZETECİLER, YAZARLAR, AYDINLAR, BASIN

- Türkiye’de gazetecilik faaliyetleri nedeniyle aralarında Ahmet Şık, Murat Sabuncu, Kadri Gürsel gibi aydın ve yazarlarında yer aldığı **158 kişi** cezaevinde tutuklu veya hükümlü olarak bulunuyor. TGS, TGC ve DİSK verilerine göre Olağanüstü Hâl süresince **216 gazeteci** gözaltına alındı, **2308 gazeteci** işsiz kaldı. **28** TV kanalı, **5** haber ajansı, **66** gazete, **19** dergi, **36** radyo, **26** yayınevi kapatıldı.
- Gözaltına alınan öğretmenlerden birinin evinde yapılan aramada bulunan, Gazeteci-yazar Fehim Taştekin’e ait ‘Rojava Kürtlerin Zamanı’ adlı kitap suç delili sayıldı.
- Suriye Devleti’nin Halep’i tamamen kontrol altına aldığını açıkladığı günün akşamı gazeteci Hüsnü Mahalli gözaltına alındı ve MS hastası olmasına rağmen tutuklandı. Mahalli 20.01.2017 tarihinde tahliye edildi.
- Alman Die Welt gazetesinin Türkiye temsilcilerinden Deniz Yücel terör örgütü propagandasıyla tutuklandı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Yücel’, Alman ajanı ilan etti.

SANATTA OHAL

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde muhalif kimlikleriyle bilinen 6 oyuncu ve yönetmen açığa alındı, 17 oyuncu, bir dramaturg, bir müzisyen ve bir koreografin işine son verildi. Genco Erkal'ın Dostlar Tiyatrosu'nun sahnelediği "Nazım ile Brecht" oyunu OHAL kapsamında yasaklandı, Levent Üzümcü'nün oyununa Artvin Üniversitesi ve Artvin Valiliği salon vermedi. Aralarında Devlet Tiyatroları'nda dramaturg olarak çalışan Eren Aysan'ın bulunduğu 4 Kültür Bakanlığı çalışanı açığa alındı.
- Türkiye'nin yetiştirdiği en önemli orkestra şeflerinden İbrahim Yazıcı, keman sanatçısı Filiz Özsoy ve piyanist Eser Öykü Dede 7 Şubat 2017 tarihinde KHK ile Kültür Bakanlığı'ndaki kamu görevlerinden ihraç edildi.
- Cezaevlerinde OHAL sonrası mektup yasağıyla birlikte kitap yasağı da getirilmiş, kitap sayısı sınırlandırılmış, yalnızca cezaevi kütüphanesinden kitaplar tutuklu ve hükümlülere sağlanmaktadır.

KAPATILAN KURUMLAR

- KHK'lar kapsamında FETÖ'ye ait olduğu düşünölen 35 sağlık kuruluğu, 1061 öğretim kuruluğu, 800 yurt, 223 kurs etüt merkezi, 129 vakıf, 1125 dernek, 15 üniversite, 19 sendika 28 Tv, 35 radyo, 47 gazete, 29 yayınevi, **4262 kurum ve kuruluğu el konuldu, kapatıldı.**
- Çocuklara yönelik çizgi film ve programların yayınlandığı Kürtçe çocuk kanalı olan ZAROK TV kapatıldı ardından %40 Türkçe yayın şartıyla yeniden açıldı.
- İktidara muhalif hiçbir yayın kuruluğu kalmaması adına İMC ve Hayatın Sesi TV kanalları da çıkarılan KHK kapsamında kapatıldı.
- 676 sayılı KHK ile Dicle Haber Ajansı ve Jin Haber Ajansı'nın yanı sıra Azadiya Welat, Özgür Gündem, Yüksekova Haber, Batman Çađdađ, Cizre Postası, İdil Haber, Güney Express, Prestij Haber, Urfanatik, Kızıltepe'nin Sesi gazeteleri ile birlikte Tiroj, Evrensel Kültür ve Özgürlük Dünyası dergileri kapatıldı.
- İçişleri Bakanlığı'nın yürüttüğü soruşturma kapsamında aralarında Çađdađ Hukukçular Derneđi, Özgürlükçü Hukukçular Derneđi, Sarmaşık Yardım Derneđi, Barış Derneđi ve Gündem Çocuk Derneđi'nin de yer aldığı 370 sivil toplum kuruluğu 3 ay süreliğine geçici olarak kapatıldı, evraklarına ve bilgisayarlarına el konuldu. Yine aynı derneklerin aralarında olduğu toplam 375 dernek ve vakıf 677 sayılı KHK ile kesin olarak kapatıldı. 30 Aralık 2016 günü ise aralarında İzmir Metin Altıok Kültür Merkezi, Ayışığı Sanat Merkezi ve Yalova Gençlik Kültür Evi'nin de yer aldığı 94 dernek ve vakıf kapatıldı.

İŞ DÜNYASINDA OHAL

- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı iddianamesine göre FETÖ ile bağlantılı **9 bin 106** şirket var.
- KHK'lar ile **609** şirket TMSF'ye devredildi.
- TMSF'ye devredilen şirketlerden bazıları;
 - Boydak Holding** (8 sektörde 41 şirket, **14 bin** çalışan, 2015 yılı cirosu **6.9 milyar TL**, 2500 bayi, 140 ülkeye ihracat)
 - Kaynak Holding** (16 sektör, 31 şirket, **10.304** çalışan, 2015 yılı cirosu **2.1 milyar TL**)
 - Naksan Holding** (56 şirket, 7 bin çalışan)
 - Akbulut Grubu** (Ortadoğu tekstil, Bj tekstil, Oden enerji, Erfe mühendislik)
 - Aydınlı Grup** (**3.800** çalışan, 2015 cirosu 761 milyon TL)
 - Koza-İpek** (22 şirket, 2014 yılı cirosu 1.5 milyar TL)
 - Akfa Holding ve Fi Yapı**

TMSF'te devreden şirketler dışında, KHK ile kapatılan eğitim ve sağlık kuruluşlarını işleten **332** şirket ticaret sicilden doğrudan silindi.

BELEDİYELERE KAYYUM ATANMASI

- OHAL süresince 5'i il, 3'ü büyükşehir **65 belediyeye** kayyum atandı. 16 Aralık 2016 itibariyle 75 belediye başkanı tutuklu bulunuyor.
- Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediyeleri kayyum atanan büyükşehir belediyeleri.
- Diyarbakır'da Fırat Anlı ve Gültan Kışanak,
- Van'da Bekir Kaya
- Mardin'de Ahmet Türk tutuklandı. Ahmet Türk sağlık sorunları nedeniyle 3 Şubat 2017 tarihinde tahliye edildi.

Tutuklanan Milletvekilleri

- Diyarbakır, Şırnak, Hakkari, Van ve Bingöl Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yürütülen soruşturmalar kapsamında 13 HDP milletvekili tutuklandı. HDP Eş Genel Başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ, HDP Grup Başkanvekili İdris Baluken, Diyarbakır Milletvekili Nursel Aydoğan, Şırnak milletvekili Ferhat Encu, Mardin Milletvekili Gülser Yıldırım ile Hakkari milletvekilleri Selma Irmak, Abdullah Zeydan, Nihat Akdoğan, Grup Başkanvekili Çağlar Demirel, Siirt Milletvekili Besime Konca, Kars Milletvekili Ayhan Bilgen ve Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş tutuklandı.
- Gözaltına alınan ve ardından serbest bırakılan HDP'li vekiller ise Sırrı Süreyya Önder, Ziya Pir, İmam Taşçier, Ayşe Acar Başaran, Alican Önlü, Pervin Buldan, Mehmet Emin Adıyaman, Nimetullah Erdoğan, Osman Baydemir, Ahmet Yıldırım, Hüda Kaya, Altan Tan, İdris Baluken, Nadir Yıldırım, Mehmet Ali Aslan, Leyla Birlik, Lezgin Botan, Dilek Öcalan ve Leyla Zana oldu.
- Haklarında gözaltı kararı bulunan Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız ve Van Milletvekili Tuğba Hezer Öztürk'ün ise yurt dışında bulunuyor.

CHP OHAL İZLEME KOMİSYONU

- Darbe girişimi sonrası ilan edilen OHAL kapsamında çok sayıda hak ihlali gerçekleşti. Partimizin oluşturmuş olduğu izleme komisyonu sekreteryasına bugüne kadar yapılan başvuru sayısı **10 bin 288** oldu.
- Partimiz özellikle açığa alınan EĞİTİM-SEN üyesi öğretmenlerin geri dönmelerinde önemli rol oynadı. 15 Temmuz sonrası **açığa alınmış olan** yaklaşık 10 bin 300 EĞİTİM-SEN üyesi göreve iade edildi.
- Kapatılan FETÖ ile irtibatlı özel üniversitelerin öğrenci sayısı **65 bin** oldu. Bu öğrencilerin temel isteği FETÖ bağlantısı olmadığı belirlenen mevcut öğretim üyeleri veya garantör üniversitelerin öğretim üyeleriyle eğitimlerine devam etmek. Partimizin girişimleri sonucunda mağduriyetleri kısmen giderildi.
- 6500 akademik ve idari personel çalıştıkları özel üniversitelerin kapatılması sonrası işsiz kaldı.
- En az 140 bin kişinin pasaportu iptal edildi.